

Доводилося не раз чути: «Вона працює на тваринницькій фермі, він — ізодвом у рілній бригаді, а живуть — дай Боже так жити нашим дітям. Усе мають, і хату звели, мов писанку, і меблями обставили, вже й на легковика збираються...

Звідки ж оте багатство? Звичайно, що від нелегкої повсякденної праці не тільки на теренах колективного сільгоспідприємства. Мають свою садибу — постійне джерело збагачення, яке не затухає ні у люті морози, ні у глибокі сніги, ні в найжорсткішу літню жарину. Селянська садиба — це не що інше, як мініатюрне підприємство замкнутого циклу. Воно не зупиняється навіть у святкові та вихідні дні, не говорячи уже про відпустки. Тут виробляють і переробляють продукцію, вдосконалюють обладнання та посилюють технічну і технологічну бази, готують кадри. І той, хто дбає про це все з толком та економічним розрахунком, сповна не тільки забезпечує потреби своєї сім'ї, а й має що реалізовувати.

На жаль, ні попередня держава, ні сучасна не захоплюють тих, хто знає, як і коли треба орати-сіяти, садити дерева, розводити птицю та худобу. Селянські садиби згадуються в офіційній документації та урядових записках як приватний сектор сільськогосподарського виробництва. І ніхто тому «сектору» (хоча б для год-тсьи) не кине з державної казни якоїсь копійчини для придбання кінного плуга, міні-трактора, цегли на будівництво просторішого хліва. А тим часом в отих садибах виробляється не менше картоплі, овочів, сировини, молока, м'яса, яєць, ніж в більш-менш технічно оснащених колективних сільгоспідприємствах. Причому оце все виробляється не за гроші. Отже, без урахування собівартості.

Селянські садиби — велика виробнича і переробна індустрія. На території району діють майже 13 тисяч цих міні-підприємств. У своєму розпорядженні вони мають понад 16 тисяч гектарів землі, утримують більше 10 тисяч великої рогатої худоби, у тому числі майже 7700 корів, 19 тисяч сви-

ней та багато інших тварин і птиці

Селянина завжди виручала і виручає його кмітливість. Вочевидь, не від солодкого життя він вчиться орієнтуватися в ситуації: якщо цінується на ринку м'ясо, «натискує» на худобу, коли збільшується попит на картоплю, суніці, цибулю, часник чи навіть і мак, перевагу надає цим сільгоспкультурам.

Особливо важким видався для господарів селянських садіб 1994 рік. І не тому, що у більшості випадків розширилися їх земельні угіддя та густіше стало худоби у хлівах, а через відсутність надійних ринків збуту виробле-

нення триває і до тих часів в домашніх умовах на м'ясо вирощує велику рогату худобу та свиней. Хоча виробовж року в усі труби трублять і державні, і торговельні служби, а найбільше споживачі про збіднений ринок м'ясопродуктами, тим часом селяни не мають де збути вирощеної худоби. Якщо звідкілясь на вулиці села з'являється прибулуда-покупець, його господарі садіб мало не цінують: аякже — виручили! Бо нерідко і справді в приватників так буває, що тварин далі немає можливості тримати і виганяти з двору жалко.

Дивує до глибини душі.

РЕФОРМА. ДУМКИ З ПРИВОДУ

САДИБА — ПІДПРИЄМСТВО В МІНІАТЮРІ

ної продукції. Не один господар чи господиня бідкалися, кому продати ранню картоплю чи капусту, полуниці чи яблука.

Ще більше «закусили» ті, що мали надлишок молока. Наприклад, дватри роки тому через колгоспи з селянських садіб продавали його по 500—600 тонн. Торік — 400 тонн, а за одинадцять місяців нинішнього року лише 149 і це при різкому збільшенні корів у дворах населення. Молока у селянських садибах вироблялося значно більше, але практично ніхто не взявся регулярно його заготовляти: ні торгівля, ні її заготпром, ні місцеве переробне колективне підприємство «Промінь». Замість того, щоб у свіжому вигляді чи після переробки молоко потрапило до людей на стіл, його селяни змушені були вилити у корито свиням. А тим часом згадане підприємство «Промінь» для повнішого забезпечення виробничих потреб цю сировину завозить з колективних сільгоспідприємств сусідніх Рівненського, Костопільського, Березнівського районів.

Не менш спалюжене

те, що про подібні казуси знають не тільки у сільських, а й Радах вищого і найвищого ешелону.

Якщо, скажімо, в КСП нашого району передбачали за рік закупити 5900 тонн м'яса, то селянам обмежили «зелену вулицю» лише до 100 тонн. Останні ж на це зреагували повсюдно і зуміли переkritи передбачення чиновників більш як у чотири рази. Звичайно, ніхто селян не питатиме, скільки вони при цьому зіпсували собі зайвих нервових клітин, надірвали голосових зв'язок, зазнали приниження за свою кровну працю.

Від заготовів курячих яєць на селі відсахнулися не тільки продавці сільських магазинів, а й свита заготпрому. Раніше за яйця можна було виміняти від олівця до холодильника. А тому у селянських дворах кишіло від курей. Тепер же тримають стільки, аби задовольнити потребу власної сім'ї. Ще торік селяни району з власних господарств продали близько 200 тисяч штук яєць, за одинадцять місяців нинішнього у чотири рази менше.

Куряче яйце стало на вагу золота.

Та хіба у селянських садибах, перестояє лише худоба, молоко чи псуються курячі яйця? Марнується багато й іншої продукції, ніби вона нікому й непотрібна. А все тому, що випад з поля зору селянин: непомітний, заклопотаний, пригнічений, але разом з тим годувє не тільки себе, а й тих, хто не бажає йому постачати вугілля, без попередження вимикає електроенергію, відмовляється подавати газ, будувати шляхи з твердим покриттям, хто бачить у ньому вічного дармового донора.

Селянська садиба була і залишається підприємством у мініатюрі при будь-якому політичному устрої. Вона завжди дихала свіжим хлібом, ковбасою, молоком, медом, наливками як у сиву давнину, так і в літа нашого недорозвиненого технічного прогресу. Була і залишається найживучішою, хоча на її долю припадало найбільше горя і страждань. Її сиротили, руйнували, палили, зменшували у розмірах, плондрували її сади та ягідники, а вона знову і знову відроджувалася. Хоча й у великих муках. Ставала на ноги, і все починала заново, плекаючи надію на ліпші часи.

То невже і сьогодні вони ще не наступили? Невже в період економічної розрухи сильні світу цього не можуть збагнути, де знаходиться те життєдайне джерело справжнього відродження? Роді годувати село обіцянками про маячні пріоритети, а реально забезпечити кожну садибу паливом, сучасними знаряддями праці, дешевими добривами, еквівалентними до вартості продукції пально-мастильними матеріалами, надійними ринками збуту. І тоді відпаде потреба держави в піклуванні про все інше на селі. Село на плечах своїх садіб таки й справді піде шляхом до щасливого життя.

Спиридон КРАВЧУК.

